

Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep

0030 OSLO

Vår ref.
11/1510/KJFR

Deres ref.

Dato:
15.09.2011

SVAR PÅ HØRING: NOU 2011:7 VELFERDS- OG MIGRASJONSUTVALGET

Kirkens Bymisjon er høringsinstans til utredningen NOU 2011:7 Velferd og migrasjon – Den norske modellens framtid

Vi velger i dette høringssvaret å avgrense oss til å kommentere noen tiltak i kp. 14. I tillegg har vi enkelte mer generelle kommentarer.

Innledning / generelle kommentarer:

Kirkens Bymisjon ser at utredningen behandler innvandrere som en stor gruppe og skiller i liten grad mellom land, bakgrunn og begrunnelse for hvorfor mennesker har innvandret til Norge. Det er et grunnleggende prinsipp i vår velferdsstat at personer skal behandles individuelt. Vi ser at utvalget i liten grad sikrer dette grunnleggende prinsippet når de her legger fram sine tanker om fremtidens velferd og migrasjon. Det er stor forskjell på personer med flyktningstatus og en arbeidssøker fra et EØS land. Utvalgets generalisering gjenspeiles dessverre i de ulike forslag til tiltak.

Utvalget påpeker at den norske velferdsmodellen er avhengig av høy yrkesdeltakelse og en relativ lik inntektsfordeling for å opprettholde et sjenerøst og universelt velferdstilbud. Dette gjenspeiles i utvalgets forslag til tiltak, der den viktigste målsettingen er å få folk i arbeid.

Utvalget mener at reduksjon av ytelser vil føre til økt motivasjon for lønnet arbeid, og at det vil lønne seg å jobbe. Vi forstår dermed utvalgets oppfatning slik at manglende motivasjon en viktig årsak til at mange står utenfor arbeidslivet. Kirkens Bymisjons erfaringer tilsier at det å holde offentlige ytelser nede for å motivere folk til å arbeide, er en tilnærming som ikke virker etter hensikten. Vi kan ikke se at utvalgets forslag her er fundert på praktiske erfaringer. For de som står langt fra arbeidslivet, hjelper det ikke på motivasjonen å oppleve vedvarende dårlige levekår. Når offentlige ytelser er så lave at de holder mennesker fast i fattigdom, slik tilfellet ofte er med for eksempel sosialhjelpen i dag, bidrar dette ikke til at de det gjelder får kontroll over sin egen livssituasjon og handlingsrom til å gjøre de beste veivalgene i eget liv.

Kirkens Bymisjon finner det riktig å minne om den andelen mennesker med innvandrerbakgrunn som er uførepensjonister eller sosialklienter med små muligheter på det norske arbeidsmarkedet. De mangler gjerne nødvendig utdanning, er syke eller har funksjonsnedsettelse. Det skal derfor

andre virkemidler til enn å redusere de offentlige stønadene for å få flere inkludert i arbeidslivet. Når personer lever i vedvarende fattigdom, brukes all energi til å få hverdagen til å gå rundt. Lave ytelser til livsopphold gjør det nesten umulig å ha overskudd til å møte et krevende arbeidsmarked. Utvalget signaliserer her en holdning til at det er det enkelte individ som har hovedansvar for å komme ut i arbeid og dermed også hovedskyld når arbeid er uopnåelig. I realiteten er det derimot arbeidslivet som er utilgjengelig for mange av dem som denne utredningen omhandler.

I følge rapporten er særlig kvinner lite integrert i arbeidslivet, og det er et uttalt mål å få denne gruppa ut i arbeid. Kontantstøtten framstilles som et lukrativt alternativ til arbeid og et hinder for å nå dette målet. Kirkens Bymisjon er enig med utvalgets forslag om at denne ordningen skal fases ut. Samtidig er vi kritiske til at rapporten i liten grad drøfter problemer disse kvinnene har i forhold til å komme inn på arbeidsmarkedet. Mange innvandrerkvinner ønsker seg jobb og kvalifiserer seg gjennom forskjellige kurs, men blir møtt med diskriminering på arbeidsmarkedet. For en del kvinner vil derfor fjerning av kontantstøtten ikke bidra til at flere kommer i jobb, men snarere gjøre familiene enda fattigere. I senere tid har vi også sett at mange kvinner som får praksisplass gjennom NAV ikke får fast ansettelse etter endt praksis. Vi vet at mange innvandrere med høyere utdanning ikke får jobber de er utdannet til. Vi må derfor erkjenne at arbeidslivet er fylt av ulike segresjons-, marginaliserings- og diskrimineringsmekanismer. Disse berøres i for liten grad i utredningen. Kirkens Bymisjon etterlyser derfor flere forslag til tiltak som vil ansvarliggjøre og stimulere arbeidsgiversiden.

Kirkens Bymisjon reagerer negativt på at barneperspektivet står så svakt i rapporten, samtidig som mange av de foreslåtte kuttene nettopp vil gå ut over barna. Ved å redusere de foreslåtte ytelsene, vil en del barn vokse opp i et enda fattigere hjem enn i dag, og det er familiene som må bære kostnadene. I Norge i dag lever mer enn 85 000 barn under fattigdomsgrensa. (FAFO 2009). Flertallet av kommunene i Norge har økt andel fattige barn, størst har økningen vært i de fem største kommunene. Oslo er en versting med nesten dobbelt så høy barnefattighetsrate som resten av landet. Nesten åtte av ti fattige barn i Oslo har ikke-vestlig minoritetsbakgrunn. Disse barna har gjerne foreldre som står utenfor arbeidslivet og er avhengig av sosialhjelp og offentlige ytelser. Det er ofte barnerike familier som bor dårlig i kommunale boliger som ikke er tilrettelagt barnefamiliers behov. Både barna og foreldrene er særlig sårbare på grunn av manglende tilhørighet til landet, språket, kulturen og ikke minst manglende sosial tilknytning til jevnaldrende og andre. Det er gjennom flere studier godt dokumentert hvordan fattigdom går i arv. Forskning viser også at fattigdom slår negativt ut på barns helse. På tross av at staten har etablert ulike tilskuddsordninger som er ment å iverksette tiltak som fremmer utsatte barn og unges deltakelse i sosiale aktiviteter, er det et økende antall som utestenges fra vanlige aktiviteter på grunn av familiens lave økonomi. Barnekonvensjonen som i år fyller 20 år, gir alle barn rett til tilfredsstillende levekår og alle barn rett til lek og fritid. Barn fra fattige familier får ofte ikke sine rettigheter innfridd og barnefattigdom bryter i så måte flere av artiklene. Kutt i barnetilleggene til uførepensjonister og sosialhjelpsmottaker vil føre til mer fattigdom blant barn i sårbare familier.

Vurdering av tiltak; kap.14.

Innstrammingsalternativet

I dette alternativet ligger det et forslag om å redusere det offentlige ansvar for inntektssikring gjennom reduserte ytelsesnivåer og kortere ytelsesperioder. Tanken er at det skal lønne seg å jobbe.

Utvalget foreslår å fjerne kontantstøtte og ektefelle tillegg i uførepensjon. Kirkens Bymisjon er som tidligere nevnt, enig i at kontantstøtten bør fases ut. Kontantstøtten, slik den fungerer i dag, kan blant annet være med på å hindre integrering. Større satsing på barnehager som et integreringstiltak er viktig. Bruk av gratis kjernetid bør utvides til å gjelde flere innvandrertette regioner og bydeler som ikke er omfattet av tilbudet i dag. Ordningen bør også gjelde for yngre barn. Barnehage er en viktig arena for barn til å lære norsk og til å bli kjent med det samfunnet de skal vokse opp i. Barnehagen er også en viktig arena for foreldrene, og da særlig mor, i forhold til egen integrering og språkopplæring. Derfor mener Kirkens Bymisjon at gratis kjernetid til alle barn i familier med ikke-vestlig bakgrunn vil være et viktig integreringstiltak som på sikt kan bidra til større integrering i arbeidslivet.

Kirkens Bymisjon vil understreke at det er viktig at man ikke tar bort ytelser fra folk som ut fra fysiske og psykiske helseproblemer ikke kommer inn på arbeidsmarked eller som ut fra kvalifikasjoner og kompetanse, eller arbeidslivets utstøttingsmekanismer, taper i arbeidslivet.

Aktiviseringsalternativet

Aktiviseringsalternativet i de helserelaterte ytelsene.

Utvalget støtter seg til forskning som viser at tilpasset arbeid eller aktiviteter har positive effekter. Graderte sykemeldinger/ytelser kombinert med rett og plikt til aktivisering. Først og fremst skal arbeidsevnen utnyttes i ordinært arbeid. Utvalget påpeker at det må iverksettes virkningsfulle sanksjonsmuligheter overfor de stønadsmottakere som vegrer seg for å stille opp på arbeid. Også på dette punktet vil Kirkens Bymisjon peke på det faktum at arbeidsplasser vegrer seg for å ta i mot arbeidskraft med redusert arbeidsevne, og at dette perspektivet også må tillegges vekt.

Kirkens Bymisjon er enig i at tiltak som iverksettes skal være kvalifiserende for arbeidslivet. Samtidig er det viktig å understreke at det alltid vil være noen som ikke er aktuelle for arbeidslivet, enten pga helseproblemer eller manglende kompetanse. Tiltak som iverksettes bør derfor også ha et inkluderingsperspektiv ved seg, og særlig opp mot integrering av barn.

Aktivisering i de familiepolitiske ordningene.

Som tidligere nevnt, er Kirkens Bymisjon av den oppfatning at barneperspektivet tillegges alt for liten vekt i utredningen. Det må føres en politikk som bidrar til at barn blir integrert, lærer seg norsk og får mulighet til å delta på de samme arenaer som etnisk norske barn. Forslagene til tiltak som utvalget legger fram støtter ikke opp under dette.

De familiepolitiske ordningene og diskusjonene rundt familieytelsene som behandles i utredningen, dreier seg i hovedsak om hvordan de velferdspolitiske virkemidlene oppfordrer folk til deltakelse i utdanning og arbeid. De foreslåtte tiltak som berører barn, er tiltak som først og fremst er til for å få foreldrene ut i arbeid. Utredningens hovedbudskap er å få personer med innvandrerbakgrunn ut i arbeid, i hovedsak for å sikre velferdsmodellen, men også som et viktig integreringstiltak. Kirkens Bymisjon mener at universelle familiepolitiske ordninger er viktig i forhold til integrering av barn med innvandrerbakgrunn. Den norske skolen er på papiret gratis, men mange aktiviteter som er knyttet til skolen koster penger. Fattigdom hos foreldre med innvandrerbakgrunn, gjør at deres barn ikke får delta i disse aktivitetene, noe som igjen fører til en sosial eksklusjon og stigmatisering av barna. Kirkens Bymisjon mener det er en plikt å øke satsingen på aktiviteter til barna. Ikke bare som et middel for å få foreldrene ut i arbeid, men for å sikre barnas egne menneskerettigheter, barnas integrering. En slik satsing vil virke forebyggende i forhold til eventuelle problemer barna / ungdommene kan utvikle / erfare senere. Dessuten er en satsing på barna, der barna selv er i fokus, være nødvendig for å bryte vonde sirkler der fattigdom går i arv.

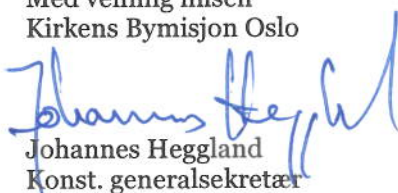
Kirkens Bymisjon vil advare mot forslag som vil svekke barnetrygden. Barnetrygden er en ordning som i dag er universell, lite stigmatiserende og som kommer barna til gode.

Avslutning / generell kommentar:

Kirkens Bymisjon vil svaslutningsvis kommentere retorikken som benyttes i utredningen, der innvandring og innvandrere generelt blir framstilt på en for generell og negativ måte. Som et eksempel på dette kan vi vise til utsagnet på side 322: *"Hvis de som kommer i høy grad har kompetanse som etterspørres i det norske arbeidsmarkedet, og får jobber med norske lønns- og arbeidsvilkår, er ikke et høyt antall nødvendigvis et problem"*. Sitatet illustrerer en tydelig svakhet ved utredningen: Utvalget benytter et språk som gir sterke signaler om at innvandring og dermed også innvandrere er negativt og problematisk.

Kirkens Bymisjon vil minne om at offentlige utredninger er makt-tekster, og at språket som blir benyttet i slike tekster i stor grad er med på å forme virkeligheten (Boreus og Bergstøm, 2005:305). Tekster refererer ikke kun mening, men produserer også mening. Retorikken, språket og virkemidlene som blir benyttet får derfor direkte betydning for hvilke forventninger, holdninger og idealer som vokser frem som allmenne oppfattelser knyttet til innvandring og innvandrere.

Med vennlig hilsen
Kirkens Bymisjon Oslo

Johannes Heggland
Konst. generalsekretær